

1569. tteftig / van onse Rijken / te weten van Spanjen en Sicilien / het ruij / en van Napels het ruij. Aldus ondergeschreven by den konink / en geteekent / Vlieden. Voorts was met de handt van den Secretaris van Groeningen daer onder gefchreven:

Wij ondergeschreven Secretarius / en Gefwoeren Stadt-dienaer der Stadt Groeningen / doen te weten en certificeren / dat dese openen booggaende brieven van Heer-daegsele van woorde te woorde van der Stadts-recht-huise met det konike publiceert en afgelesen zijn geweest / des heren ik Willem Amsink Stadt-dienaer boog-genoemt / dien achter-bolgende verdag-baert / soodanige personen / als in de selve openen brieven genoemt staen / om in persoon te compareren / op tijdt en plaetse: item ten einde / ook met waerschouwinge als des alles breeder in der boogschreven brieven verhaelt / en dat midts en door kracht der publicatie boog-genoemt / van welker boogschreven brieven ik ook de copie op-geslagen aen de de Hoofstkerck-deuce tot Sinte Marten in Groeningen / en daer en boven dit Exploict en daegsel insunderheit gedaen ten huise van den boogschreven personen laetste domicilie / ofte woon-plaetse / ofte der selver byntschap binnen Groeningen boogschreven: Alles durch speciael last en bevel / en van Hoogst-gedagte sijn koninglijke Majestits wegen. Actum den ruij. Junii / 1569. Wij wij Secretaris der Stadt Groeningen. Alting. Aldus gedaen en uitgegeven door wij ondergeschreven Stadts-dienaer der Stadt Groeningen. Willem Amsink.

Tot het VI. Boek, pag. 399. lin. 23. (290.) Na de woorden eenen gelukkigen uitgang by te voegen, Dit geschrift luidt van woordt tot woordt in 't Latijn gelijk volgt:

1572. D. GUILIELMI NASSAVII Principis Auran-
tii, &c. Germaniam inferiorem libertati vindicantis, ad Ordines & populum denuntiatio.

Memores monere viri Belgæ jam pridem desit apud vos esse necessarium, siquidem ex calamitatibus hisce annis per cervices vestras grassatæ sunt, quæ vos haud dubiè neque ratione, neque sensu destituerunt, quibus hostem atrocissimum à fidiissimo patrono, & salutari vindice distinguendum experiremini. Quam sententiam si quis propitius Deus animis vestris immisisset tunc, cum nos per universam Germaniam contractis multo instructissimis equitum peditumque copiis, vobis pro foribus vestris usurpandæ libertatis faceremus copiam: neque nunc deploraretis pulcherrimam patriam plus quam Phalaricæ tyrannidis atrocitate laceratam, neque ille omnis truculentia antesignanus diutius sterisset, quem immanis scelerum perfolvisset pœnas. Sed hanc expeditionem nostram exceperunt non solum alienæ à nostro incomparabili beneficio voluntates yestæ, verum etiam sinistra interpretationes, mendacia, & calumniæ. Scilicet enim non aliter tunc ferebant rerum involucra, nisi ut, qui beluina istam crudelitatem nunquam fecuturam sperabatis, causam ad eos solos pertinere arbitraremini, quibus perditis vos tamen cum Republicis & facultatibus vestris staretis, salvi & incolumes: Qui phanaticus error nisi tunc damnantibus fati infedisset animis vestris, maluisset haud dubiè, ad recuperandam libertatem vestram, extrema adversus talem latronem declarare exempla, quam nos clausis portis, negatoque omni commeatu universa gratitudinis significatione frustrare. Et tamen nobis, ô miserrimi, atque afflictissimi, etiam vobis promissa fallentibus, ne ipse quidem, ut insolentissimus, ita ignavissimus vastator fidem abrogavit, quin tunc in promptu mihi fuerit non minus imbelles, mendaciæque exaggeratas ejus copias vel in obvias quasque munitiones dissipare, vel castrorum probrosos cancellis ad incediam, & desperationem concludere, vel apertis campis reluctantes, atque consternatas animis profligare, quam ad Rheni ripam satis multo tempore exdiffitis Germaniæ finibus expectatum exercitum, invito illo, ac ne ostentare quidem se auso, in ulteriorem Mosæ continentem transponere: nisi præter omnem expectationem incrucescente per Galliam bello,

ad sociorum, qui diffitis amplissimi regni oris disclusi colligere sese non poterant, extremam necessitatem fuisset accelerandum. Quam festinationem elatissimus Populator si sibi (quod vobis persuasit) pro fuga nostra usurpandam, pro sua victoria apud suos celebrandum existimavit: cur non etiam mendacissimis illis triumphis illud adjecit, quod nulla illa asperrima hyeme mundi elementa, nullæ coeli iratissimi injuriæ ita exercitum nostrum attriverunt, ut vel ipse (qui sibi tanquam victori tantopere plaussit) à tergo nos infestare, vel occurrere à fronte rex Galliæ (quam & illic fatales pestes impuberem identidem opprimebant) sit aggressus? Imo cur ille suos periculo subtraxisse satis habens statim ad hyberna confluxit? hic missis benevolentissimis legationibus, subministratisque exercitui meo rebus necessariis, spatium dedit, quod dispalatis per periculosa loca religionis confederatis suffecisse constat ad colligendas eas vires, quibus tam inexpectatum impetum non solum propularunt, verum etiam pacem istiusmodi artificum technis identidem violatam à benignissimo obtinuerunt. Cujus quota pars ad meum beneficium pertineat, qui primum nusquam non periclitantes, illatis in regnum alienum castris, præstiti incolumes, deinde etiam selectissimis auxiliis fulcivi atque auxi, salutaris amicissimo tandem regno exitus demonstravit. Quando igitur viri Belgæ ita rerum vestrarum iniquitas comparata existit, ut non prius assertorem, ac vindicem salutis vestræ à manibus amissum deploraretis, quam illic superata demum omnia mala vos invitarent ad exempla, cumque extrema atrocissimarum injuriarum catastrophe fateri cogat, pluris vestra omnium (quocunque demum ordine, conditione, genere, loco, religione, conscientia estis) interesse, quam nostra, ut exoticæ, ac plus quam barbaricæ insolentia jugum tandem de cervicibus charissimæ patriæ abrumpatur: excipite quæso læto omine, atque exemplo restitutam jam tertium pulcherrimo, eidemque ut vicino, ita cognato regno pacem. In quod turbando sanguinolentissimus discordiarum architectus non solum hoc spectavit, ut unico hoc tanquam clipeo muniretur per universum orbem Christianum Antichristi diadema, verum etiam ipse peregrini furoris sumptu suam in capita, & fortunas vestras sustentaret tyrannidem. Nolite obsecro committere, ut divinet manus ad istum modum vobis recuperandæ salutis rationes præmonstranti defuisse videamini. Quid enim exhorrescitis periculum? quid adhuc dissimulatis voluntates, aut suppressitis exulcerationes, quam ut suppressi velint, injuriis animos pugnante pro vobis, vocanteque ad applausum victoriæ ipso numine? Maturavit enim (gliscentibus exemplis credite) ad ruinam suam iste tyrannus, devolutus est ad periodum insolentia, qua tam inauditis, atque detestabilibus exemplis impulsus sursum ac deorsum omnem antiquum statum concussit. Cujus si cursum ac fata non intelligitis, exitus rerum à constituto mundo perspicue docuit hanc esse omnium tyrannorum periodum, ut, postquam omnes scelerum numeros expleverunt, nec habent quod flagitiis addant, tunc sub ingenti mole delictorum fatiscant, urgentibusque nefariæ conscientia stimulis spem omnem profligatam dedant ad poenam, adeo, ut nec requiem, nec solatium ab hoc æstu inveniant ullum, nisi ut sui ipsorum tandem evadant carnifices. Ad quod præcipitum si nondum perventum existimatis, agite, ostendite ullum vel minimum divini humanique juris vestigium, quod intactum ab illo dicere possitis. Quas immunitates, privilegia, judicia non funditus sustulit? quibus provinciis, urbibus, agris, cui sanguini vel heroico, vel populari percipit? quid reliquum fecit quod non violentissimis exactionibus, decimarum, vicelimarum, centesimarum etiam ad anetum & mentam usque, vobis ne rogatis quidem, expilavit? protervia, edacitate, gula, rapinis, furtis erratici satellitii exhaustis? libidinibus, adulteriis, stupris, vi, raptu, incantamentis, venenis corruptis ac foedavit? uxores vestræ, (vobis ne mutire quidem ausis) nefandissimis recutitorum amplexibus hæserunt, filia philtis ad turpissimos impurissimos

(R) 2

scur-

1572. scurrarum amores dementatæ, pueri probra passi, quorum nomina hætenus ignoravit utraque Germania. Qualia si in militum insolentiam rejiciat, cur militem habet sine disciplina? cur omne facinus impunitum dissimulat? cur flagitiosissimum quemque summo loco habet? cur præ cæteris cultissimi enitefcunt, quibus furta, ac rapinæ suppetunt ad splendorem? Quis similem unquam impuritatem vel cogitavit? nisi (quod in hac gente jam diu spectatum est) qui Christianorum pudori & pudicitie fuit ex professo hostis? Sed quem ille qua disciplina contineat? ad quod tribunal sistat? quibus legibus reum peragat? quibus judiciis damnet? qui omnes Magistratus redegit in ordinem? qui tribunalia evertit, suffragia comitiorum tam in urbibus, quam provinciis abrogavit? immeritas civitates, quæque ad ejus successus non parvum momentum attulerunt, molestissimis præfidiis oppressit, nonnullarum splendidissima domicilia (quorum municipatus ad Germaniæ Sacrosanctum Imperium pertinebat, in cancellos suorum latronum mutavit? noxam atque innocentiam, sacra ac prophana nullo discrimine habuit? Quæ omnia quo tutiora redderet adversus ignaviæ vestræ posteritatem (quæ tamen ne ulla unquam ex offibus vestris exoriatur, publicè fatagit) an non antiquissimæ nobilitatis dominia ac jurisdictiones abolevit? oppidorum ac arcium dominos, quorum opera ad ministeria istius laniæne superbissime est usus, inter infimas classes sedentario vulgo æquavit? nonnullos etiam inauditos procul omni tribunalis vestigio furcis affixit? Fuerit vero ei commodum multorum virtutem vel læsæ Majestatis, vel hæreseos arcescere, quibus (Deum immortalem testor) nihil tam cordi fuit, quam regiam majestatem conservare, leges, judicia, patriam tueri, seditiones atque turbas avertere, conscientias piorum civium ex præscripto verbi Dei tranquillitas constituere, fontes punire, atque sic confirmata Republica unumquemque in suo ordine, ac dignitate indemnem præstare, cur igitur non facit hic graffandi finem? quid meruerunt ordines Ecclesiastici (quorum Camillus videri vult) ut de inveterata eminentia, quæ ante eum semper illæsa mansit, dejiciantur? opibus spoliuntur? communi reatu comprehendantur? An hoc est Catholicam (quam jactat) Ecclesiam defendere? avitam religionem asserere? hæreses tollere? cum abbatias, collegia, conventus demolitur? templa auro, argento, gemmis, purpura, antiquissimorum Regum ac Principum liberalissimis donariis spoliat? sacrilegiis ipsis saburratas classes in Hispaniam dimittit? denique illis præcipue rebus vim facit, & sacrilegas manus infert, quas nullus unquam hostis Albanica religione imbutus ausus est tangere? Quam execrabilium injuriarum lernam, qua omnes (ut experti estis) nullo discrimine ordines oppressit, si quis iusto animi libramine secum perpendat, credo non hominis esse dicet, nec impii quidem atque extremè infani, sed Mahometicæ alicujus tigridis, quæ non aliud agat, quam, ut universum simul omnium Christianorum sanguinem, nedum nostrum paucorum, sorbeat, unoque haustu ingurgitet. Nam si divinam agit causam, quod ad violatam attinet religionem, siue regiam, quod ad læsam rebellionem ejus majestatem, turbatamque seditione Reipublicæ tranquillitatem (quæ duo capita hæc tyrannis violentiæ suæ prætexit) cur extra causæ fines sese effundit in nihil meritos? cur æraria expilat? civitatum proventus intervertit? privatas omnium possessiones decurtat? commercia, pacta negotiatorum, sudores Mechanicorum, obsonia & minima quæque esculenta decimat? denique, cur etiam illa bona tanquam integra addicit fisco, quæ tabulis creditorum sunt obnoxia, nulla habita cuiusquam vel syngraphæ vel hypothecæ ratione? Dicat tandem quos oppugnet, atque ad pœnam perfequatur, quos item defensores servatosque velit, qui neminem excipit, ne illos quidem, à quibus clam submissis in Hispaniam consiliis accersitus adest, à quibus cupidissime receptus, ac fortissimè adjutus est, sine quorum ope nunquam hucusque potuisset progredi. Sint vero adhuc degeneres animi, qui extremis oppressarum rerum

reliquis acquiescendum ducant, qui obduci hisce vulneribus longa patientiæ consuetudine cicatrices spectent, qui successorem hoc vastatore mitiorem expectent, illi velim videant, quam inde sibi imaginentur mitigationem, ubi rege ab ejusmodi artificibus oppresso, ne feciali quidem jure arbitri pacis cum omni observantia missi inviolati præstentur. Clementiam præstet? aut ignoscere sciat illa conjuratissimæ tyrannidis officina, quæ, quam ne simulare quidem hoc possit, satis evidenti exemplo pridem patuit, proposito (si diis placet) ad malorum omnium solatium veniæ formula. Quæ postquam instar aurei mali excepta fuisset omnium desideriis, quid aliud venata est, quam ut, quicumque rei adhuc facti non essent, hi è latebris suis sua ipsi sponte in tabulas damnatorum sese dederent? ut quotiescunque respirasset hic carnifex, tum velut è corte protraheret ad lanienam, qui sua sese stultitia sic illaqueasset. Excitantur (si libet) singula verba, nullus illic apex est, qui non in modum illicis, atque hami expositus sit, ad inescandos etiam illos, qui ne cogitarint quidem unquam (quod quidem tyranno religiosissimum est) de religione. Profecto nisi extremi solatii punctum invidisset vobis, saltem nuper Reginam serenissimam Sacratissimi Cæsaris filiam in parentum ac mariti ditiones devectam, more majorum obtulisset oculis vestris ad lætitiā, dedisset aditum, fecisset gratiæ alicujus largiendæ (qui mos est) potestatem, supplicibus libellis locum aperuisset. At illam lintribus per Gelriæ obscura littora raptatam quanta celeritate non Dominæ, sed captivæ instar per campestria Brabantie traxit? ne vel amoenitate avitarum regionum, vel splendore urbium caperetur, vel puellari commiseratione preces afflictorum colligeret, quas ad pulvinaria Regis mariti refunderet. Quæ festinatione tamen quam fælix explendæ tyrannicæ libidinis invenit compendium, cum, quanto maximo sumptu, atque cultu vobis convocatis tanquam ad panegyricum novæ Dominæ ac Sponsæ, inopinata impudentia ingentem pecuniæ vim extorsit, ut scilicet suo beneficentia donatam, non vestra munificentia donatam obruderet Regi. Quid? quod tam periculose ac despectim classe hyberna detrusam etiam contumelia persecutus est, cum ejus nuptias, quas oportebat tot regnis esse festas & faustas, tristi luctu, funeribusque fœdavit. Intellecto enim Montigny Baronis uxorem quasi cum patrona deprecatur proficisci, etiam illic prævenit, ne vel Regina cuiquam mortalium lætitiā adferret suo conjugio, vel miseræ foemine copia fieret (si nihil aliud) saltem extremum valedicendi marito. Quo vel unico facinore cunctis totius orbis populis in promptu est perspicere Hispanici Papatus, ejusque conjuratorum monstrosam crudelitatem, qui cum Marchioni Bergensi cubiculario quandoque Regis, ejusque quasi collactaneo cicutam porrexissent, Montignium, quod frater Hornensis Comitatus esset, quadriennali carcere excarnificatum penè spectante uxore sustinuerint jugulare. Hoc erat Epithalamium scilicet canere Regis nuptiis, hoc erat Panegyricum celebrare Imperiali puellæ: Germanico sanguini, Regiæ uxori, nepoti, totque modis conjunctæ etiam absque connubio. Sic Hispanicus Senatus Inquisitorio spiritu accensus jus gentium servat, Regium jusjurandum præstat Sacrosanctum, honorem habet ordinibus Inferioris Germaniæ, qui evocante & jubente ipso Rege eos viros ad eam legationem protruserant. Excitantur rerum gestarum historię, respiciantur gentium omnium mores, perlustrentur mundi totius plagæ, quæ unquam Scytharum feritas, quæ Anthropophagorum fames istiusmodi laniatum commisit? Sed his injuriis ope istorum conjuratorum, quos in Hispaniis habet, per Regis & Reginæ capita, per procerum cervices, per civitatum jura, & innocentium civium jugulos circumferendis, materiam aliquam suppeditant mandata, quæ Regiæ voluntatis prætextu jactitat: illam mihi dicat unde depromat superbiam, qua viduam Hornensem territorii & bonis Imperio Germanico subjectis, & D. Batoburgicum feudis ejusdem Imperii antiquissimis immeritiſsimè extrusos, ne mandati quidem Im-

1372. perialis audita Majestatis ad decreta togatorum Comitiorum restituit? cur quæso in illos etiam grassatur, quibus neque cum hæresi (quam clamat) neque cum seditione quidquam commune fuit? nisi quæ omni generoso sanguini sit infestus? pulcherrimis quibusque dominiis & opibus inhiat? Audistis hæc, & vidistis, & adhuc ad absolutam immanissimi tyranni molem quicquam, ut accedat, expectatis? At vos, ô boni, scitote quidquid est quod ille adhuc conetur (conari autem nihil potest, nisi quod nunc tandem ad extremum provexit incrementum) id, ut in caput & jugulum ejus vertatis, in vestra esse potestate, si exempla eorum secuti, qui nostra fideli ope implorata, armatis præfidiis sese munierunt, felici tædio concreverint servitutis iugo cervicibus vestris callum detruncetis. Sin verò oblatam occasionem eadem, qua antetriennum vel cæcitate, vel ingratitude negligatis, nihil aliud futurum expectate, quam ut idem choragus, qui identidem inter famam discessus sui adventum successoris suspendit animos vestros, fabulæ, quæ ex afflictissima phantasi in hanc cruentissimam epitaphin crevit, imponat catastrophem, cujus dolor non ad unum aliquod regale culmen pertingat, sed (quod nemo unquam Poëta vel in scena ausus est fingere) ad excidium, quo reliquæ omnis dignitatis, honestatis, & libertatis, quæ hæcenus omnes ordines Belgicos ornarunt, semel evilescant & concidant. Expectate inquam ô multo afflictissimi, ut omni religionis mentione (quocunque demum ea nomine tam Catholicos, quam hæreticos, ut hostes nostri loquuntur, comprehendit) deposita, munitis duntaxat paucis portubus ad decimandas negotiationes vestras, reliquas omnes nobilium dominiorum arces, urbium portas, propugnacula, muros solo æquet, instrumentum bellicum (cujus pretium vix iusti alicujus regni opes æquent) cum reliquis (quod pridem vidistis) ærariorum & templorum thesauris in Hispaniam deportet, vectigalia vestra, & census, quibus Magistratum vestrorum dignitas, munitionum impensæ, civium securitas, pauperum ærumnæ sustentata sunt, in fiscum & prædam Maritanicæ avaritiæ extorqueat, donec honestissimorum, humanissimorumque civium coetus in Nomandum & Schytarum feritatem exasperentur, collegiorum dignitas in exploratorias Franciscanorum speculas degeneret, reliqua excultissimarum regionum oblectamenta pro Lybicis solitudinibus obsolescant, denique quicquid ubique fuit rerum privatarum, publicarum, sacrarum, prophanarum, quicquid operæ, laboris, industriæ, id in æternam confletur prædam, cujus ipse nunc inestimabiles primitias secum abradat, quod deinde renasciturum fit, id in singulos annos (sicut Prometheus olim fibræ vultures paruerunt) egentissimum quemque & rapacissimum, qui ex Bethicæ mutilatis opilionibus sit successurus, expleat, ditet, ornet, armet, efferatum reddat in libera liberorum vestrorum colla. Quod cum moliri tametsi vos jamdudum innumeris exemplis spectastis, atque experti estis, tamen, quo evidentius cognoscant, maximè, qui nullas non etiam notissimas injurias ad solatium suæ ignaviæ accommodant, hoc inest illi Lenocinio mystici veneni, quo pridem partim publicè, partim privatim tam extorquere, quam eblandiri vobis conatus est, ut acta omnia sua rata haberetis, quidquid ipse designasset, id utilis & necessarium ad constitutionem Reipublicæ vestroque consilio & jussu factum renuntiaretis, scisceretur, legem esse juberetur. Videtisne quantum honorem deferat? quantum auctoritatem vobis relinquat? nimirum, quibus extra hæreseos, & rebellionis causam armata tyrannide & nomen & res abstulit, iis unicam potestatem relinquit, qua ipsi vosmet scelera omnium tam in deos, quam in homines damnetis reos, ac perdat. Quod si semel consecutus esset, tum profecto nodò vos constrinxisset Herculeo, quem neque nepotes vestri essent soluturi unquam plorando, nec si mitior quicquam ex factione impurissima succederet (ut maximè alienus esset ab ejusmodi atrocitate) potestatem haberet vel ad latum unguem recedendi ab iis legibus, quas iste Draco, non tam suo jussu, quam vestris suf-

fragiis sancitas & consecratas reliquisset. O! portentosam insolentiam, libidiniosissimam tyrannidem, nequissimam insultandi proterviam, qui afflictissimis & miserrimè oppressis non solum ingemiscendi, plorandi, querendi eripit facultatem, sed ipsos etiam dolores, ac ploratus invita vultuum serenitate gaudiis & applausu cogit mentiri. Quis unquam Siculus ita confusus est suis successibus? ut scelera sua pro legibus sancire ausus fuerit, vocatis ad suffragia etiam ipsis spoliatis atque oppressis? Ulciscendis & tollendis adversariis omnes tyranni imposuerunt furoribus modum, hoc uno fine æstimarunt omnem potentiam. Quin & tunc, cum sævirent, parcere maluissent, si absque metu tueri dominatum licuisset. Nemo sibi perpetuitatem promisit, nemo fortunam, quæ semel favisset iniquitati, speravit hæreditariam fore suis nepotibus. Phalaridem occupata Republica sævire coëgit necessitas, à voluptate sæviendi ita abhorruit, ut suppliciorum architectum captata humanitate incluserit propriæ machinæ. Noluit vim naturæ inferre, ut à calamitatibus & mortibus abessent propriæ pereuntium voces, quæstus, suspiria, lamentationes: iste, cum mactet regna & populos ad exitium, non ab homine vocem taurinam exigit, sed (quod multò atrocius est) vobis ipsis oppressis celebrandos miseriarum & cladum vestrarum triumphos obtrudit. Cujus atrocitatis si quis hæcenus nullam animo suo impressit imaginem, ille tandem oculos convertat ad illam nuper in arce Antwerpiensi erectam statuum, illam inquam ita omnibus superbæ, arrogantæ, furoris, impietatis numeris absolutam, ut certo constet ad fictionem non solum non suffecisse in Belgica artifices, sed & per Italiam, atque Hispaniam quæsitos, qui consentaneo impietatis & blasphemæ Spiritu inflati atque accensi, unam tandem ideam exprimerent, quæ omnes veterum Salmoneos, Atreos, & gigantum *Trojanos* immanitate superaret. Scilicet enim stat ille theatrica basi sublimis ex ære captivo (ut jactitat) conflatus, jacent sub pedibus non modo illi, quos optime de Rege meritos pessimo mortis spectaculo sustulit, verum etiam quidquid vel est, vel fuit reliquæ nobilitatis ac populi, adjacent arma vestra hæcenus libertati asserendæ hostibusque depellendis comparata, iisdem comminuta, confracta, protrita pedibus, libelli supplicum averis & surdis repudiant auribus, dextra motus manu compefcuntur, pax restituitur, hoc est, omnes suffragiorum, legum, comitorum, consiliorum liberæ voces comprimuntur: mox *ἀλγίστην* *ἡμῶν* serenat cælum, pellit omnem pestiferam exhalationem, ut gramina fiant innoxia pectori, hoc est, ut profligato verbi DEI rore locum inveniat Antichristus, ubi effundat caliginem & nubem perditionis publicæ. Sinistra caduceum tendit, ut intelligatur Tribunitia potestate adesse jus vitæ & necis: huic subiecta est ara DEI Patrum nostrorum, quæ ritu Sarracenicæ superstitionis (quæ gens huic triumphatori avita est) holocausto nideat, quod ex impiorum paparum, sacrificulorum, monachorum calidis lupanaribus assurgat in cælum ad fœdendam faciem DEI. Ecce beluam tandem non modo formidabilem, verum etiam voluptate scelerum gestientem, vestrarumque calamitatum suavi pruritu insultantem vobis. Quæ cum talis sit, quid obsecro vel divini, vel humani juris inconcussum, aut intactum reliquit? quis est vel Deorum omnium (ut ita dicam) vel hominum, qui quidquam suum dicere possit, postquam hujus lernæ fauces complexæ sunt omnia? An non semel sine discrimine quidquid est tam hominum, quam rerum per Belgicam nostram id velut uno hiato ad perpetuam cum servitutem, tum reatum arripit, atque abiorbet? Quid dico? an non una quasi ancipiti plaga detruncat etiam in posterum materiam omnem sperandi meliora? cum ea vos conditione relinquere conatur, ut ex felicitate istius tyrannidis successoribus suis stabiliat æternam latrocinandi officinam? eamque vestris communibus sententiis crudelitati velut aram consecratam dedicerit? Sin verò fata criminibus istis diuturnitatem abruptant, nec sinant vim regnare diu, tum reliquis quidem civibus ope divina, nostrique sanguinis, &

fortunarum omnium sumptu fidissime servatis, vos imprimis, qui Magistratum geritis, vel implacabilibus adversariorum vestrorum furoribus objiciat, vel certe ad causam dicendam legitimis judiciis obnoxios relinquat? secumque ad talionis poenam precipites trahat? Et certe quamquam oportebat istius vastationis vos, qui saluti publicæ Sacramentum profecti estis, ne spectatores quidem existere, nedum actores, adjuutores, & satellites, tamen, quamdiu primis tumultibus causa discerni non potuit, & specie puniendæ seditionis, atque hæreseos latere datum fuit tyrannidi, superfuit excusandæ ignorantiae locus aliquis. Postquam verò ille sublata (unde sæviendi prætextum sumpsit) seditionis materia, nullo habito personarum, locorum, ac rerum discrimine, universa patriæ commoda tanquam commissa vertit in servitutem & rapinam, idque nunquam edita Regia voluntate, quem obducetis colorem, si id vobis suffragantibus fecisse videbitur? Quo exitiali atramento ne te fatalis sæpia condant, vosque fugiens oblinat atque eludat, in vestra potestate est non solum ut culpam omnem, quam communicatione immitissimarum actionum contraxisse videri possitis, expietis, verum etiam inita nova gratia in posterum omne periculum vitetis: si deditis urbibus, abjectoque tyranno in nostrum patrocinium recepti, deinceps de communi patriæ salute facienda intenti esse velitis. Quod ut propensius faciatis, commonent vos jusjurandi vestri, quo singuli vestris civibus, plurimi etiam mihi alligati estis, exempla clarissimarum civitatum, portuum, fluminum, ostiorum, quæ sine exemplo (ut videtis) jugum abjecerunt, classesque & præsidia mea receperunt: ut tutius (ecce præsto adsum cum instructissimis subsidiiis nullo præteritæ ingratitude offendiculo alienatus, ut vel extremis pignore fidem meam, quam patriæ, patrimoniis, & in primis iis debeo, apud quos Magistratu me hæcenus nunquam abrogato fungi Rex jussit) liberem. Cujus abrogationis cum ille nunquam secundum nostras leges mandatum exhibuerit; nec fidem hæcenus, quam debebat, ad potestatem usurpandam vobis fecerit, sed è diverso supposititiis Hispanicæ aulae stationibus populo Belgico exagitando edita fixerit, atque reflexerit: videte obsecro quanto Sanctius sitis eam secuturi, cui meministis plus minus ab hinc sexennio ex formula totius transmarini Regii Imperii curam demandatam, quemque scitis multa præclara tam sua, quam liberorum dominia inter vos possidere, ejusdemque hæreditarium jus esse, Brabantiae, & Marchionatus Antverpiensis libertatem tueri: quam barbarum advenam, qui vobis tanquam hostibus nihil reliquum faciat. Superest igitur ut deseratis Sardanalum effœminatissimum, Phalaridem crudelissimum, tyrannum Diis simul atque hominibus æquè invisum: denique (ne quid metuatis) pridem comitiis Imperialibus omnium sententiarum consentientibus decretis damnatum. Qui tamen nihil unquam in quenquam potuit, nisi quem vel discordia fregit, vel qui sponte subjecit cervicem. Qui, quo certius tandem & ipse procumberet in fata sua, ecce quo vesaniæ atque furoris tunc inferbuit, cum etiam satellites editarum cædium machinis suppliciorum suorum (quod nemo unquam fecisse legitur tyrannus) inclusos funestissimis exemplis jugulavit. Quem exitum nemo, qui tyrannorum norit ingenia, dubiter, quin etiam vobis omnibus destinaverit, nisi oblata sanctissima occasione lubentissime servari, quam pertinacissime perire malitis. Quam securus sit, quam prorsus nullis nitatur viribus, videtis, qui sparsis per pauculas urbes paucissimorum latronum manipulis, libidinibus & delitiis altum sese condidit, neque ad ulla sana consilia convalescere sustinet. Ad novas copias conducendas, vel illis etiam maximis spoliis, quæ tam ex vestris facultatibus, quam nostris exuviis pridem legit, quam inventurus esset gratiam, ipse satis præfagiit, cum Megenses cohortes ignominiose exautoraret, Arenbergenles stipendio fraudatas truncaret, Germanicas decimaret, in quibus quam nobiles, grandævos, atque exercitatos omni emerita per totam Europam militia tribunos, consignata solenniter fide ad nova auctoramenta voca-

tos, gladio percusserit, laqueo suspenderit, quadratim discerperit, audivit & in posterum cavebit tota Germania. Quod ad Hispanica attinet supplementa, quorum subinde inanem, ne dicam ridiculum terrorem, spargit, plures illic homo novus & Judaica perfidia orludus (quæ occulta ei in nos odii causa est) inter antiquæ Hispanicæ nobilitatis genuina stemmata reliquit inimicos, quam hic vel invenit vel fecit. Quod etiam in causa fuit, cur illam fascinato Regi, atque invito Regis filio extortam expeditionem nullus ingenuus miles sit secutus, adeo ut in ipsa Hispania nullum invenerit exercitum, priusquam vilissimis aliquot Africanorum mancipiorum tyrocinis Siciliæ, Apuliæ, atque Insubriæ præsidia ad spem deducendarum in nostram patriam coloniarum, detruncata utcunque adjungeret, quibus in itinere accessit ea Allobrogum, Alpinoꝝ & Eburonum colluvies, quæ sub iisdem signis mentita exoticum nonien barbarico sono vestrae simplicitati passim imposuit. Ejicite igitur, imo unanimi impetu ad talionem corripite exosum tam apud Hispanos, quam Italos & Germanos monstrum, cavete elabatur nequissimum caput utriusque Germaniæ triumphis inflatum, ille inquam, extremæ crudelitatis archetypus, qui tam pridem præclarissimarum civitatum vestrarum portas, portus, compita omnia cadaveribus civium vestrorum foedavit, qui neque sexui, neque ætati, neque dignitati pepercit, qui liberorum hominum vitam plus quam pecudum læntia mactavit, orbitatem, luctum, reatum promiscuè omnibus domiciliis intulit, mactatorum corpora vel in furcas sustulit, vel ad sepulturam conquiri vetuit, vel certe omni sepeliendi honore, solennique comploratu exclusit. Ego vicissim nusquam vobis deero, quem videtis vel etiamnum eo profecisse ut si mari fugam teneret, classibus meis se obseptum experiatur, si Galliam respiciat, in munitissimarum civitatum incurrat præsidia, sin eas vias relegat, quibus ingressus est, illac mea castra opposita sentiat. Reddite vos tandem liberati, libertatem Reipublicæ, Rempubicam pristino ornatu excultam, atque ab isto luctu erectam Regi, qui si vel nunquam absens fuisset, vel jus gentium legatorum nostrorum libero commeatu conservasset (quod ei perfidia istiusmodi consulum non licuit) nunquam ad hoc rerum omnium nostrarum excidium devenissemus. Quibus, cum non aliter convalescere ad salutem licuerit, nisi ut sumptis armis vis vi deturbetur, ne quem ratio nostri consilii fugiat: has esse mihi, nec ullas alias hujus belli causas, Deum immortalem, qui mihi justissimæ defensionis Dux adest, testor.

Incolumi Regis Majestate, rescissis omnibus edictis, quibus vis sit conscientis & legibus, libera fiat amplecti volentibus Prophetarum, Christi, & Apostolorum doctrina, idque ad exemplum Ecclesiarum hæcenus ea doctrina utentium, recusantibus (si quieti esse velint, & fuisse demonstrent) nulla injuria ut frui uti frui suis rebus liceat.

Inquisitionis nomen in sempiternum dispungatur.

Sophistarum, Monachorum mendicantium, & cum his conjuratorum conatus coërceantur.

A Republica removeantur, qui legibus in ea locum habere non debent, multò minus, ut armis affligunt simplicium animas.

Spoliatis domicilia, res, patrimonia, existimatio, immunitates, privilegia, leges, quibus conservetur libertas, restituantur.

De Republica administranda comitiis provincialibus rogetur more majorum.

Ea res ad Regem ipsum, & ordines, qui per singulas provincias evocari soleant, pertineant; non secreto agitur inter homines mercede conductos, cætera alienos, quorum perfidia & rapacitate in istiusmodi calamitates devenit.

Magistratu, militia, provincia abeant, quibus jura provinciarum, pactaque inaugurandorum Principum obstant.

Ille ipse, qui nullo hæc unquam testimonio Regiæ voluntatis in populo Belgico sustulit, sistatur; ut intra

fines

1572. fines nostros causam dicat juratis legibus & moribus Belgicis, reddat actorum suorum rationem, experientur judiciorum eventum.

Qui, quoniam a proposito recessurus non est; nisi, ut quae seniel abrogata, atque antiquata tenet, ea ad extremam vestram perniciem, retineat: ut quae amissa nolitis, mecum vindicetis, tueamini, etiam atque etiam per meam, ac vestram fidem charissimae patriae ex jurisjurandi formula devinctam vos obtestor & evoco, ni faciatis, me extra noxam fore, si quid durius admovendum sit, plenissimo modo, quo ad fieri potest, protestor. Sin (quod felix faustumque sit) omni recipiatis praesto estote, ut primum Christo Deo unico Servatori nostro post Regi legibus juratis acquiescenti, tandem mihi patrono patriae & libertatis vindici fidem juretis. Quam si inviolatam praestiteritis, mihi que tam ad religionis, quam etiam legum, ac judiciorum pacem sine cuiusquam ordinis injuria constituendam adjutores sitis, tum demum expectandum scitote, ut ante omnia placato numine, reddito suae potestati Rege, constituta Reipublicae tranquillitate, negotiationes vestras liberrimo comiteatu per Germaniam, Angliam, Galliam, Sarmatiam, à quibus incomparabili rerum omnium vestrarum injuria vos inhumanissimus vastator, abruptit, recuperetis, proculque omni decimationis, direptionis, servitutis injuria exerceatis. Haec habui, quae ante arma, vobis, qui adhuc in tyranni potestate estis, denuntiarem, ne in posterum cuiusquam pertinacia ex erroris praetextu proferat excusationem. Datum 16. Junii 1572.

Volgt de vertaling van de voorgaende Vermaning.

Vermaning van WILLEM van NASSAU, Prince van Oranien, &c. Hersteller van de Vryheid der Nederlanden aen de Staten en de Gemeente.

MEn heeft al over lang niet van nooden gehad u Nederlanders / zelfs ingedachtig zijnde te vernemen / nademaal foodanige onheilen dese laetste jaren over uwe hoofden geswoeben hebben / die u buiten twijfel noch reden noch sinnen of geboelen doen ontbreken / waer dooz ghy 't onderscheit tusschen een wreedde byandt / en getrouwe dooz-stander of heilsame beschermmer moogt beproeven. En in dien 't Godt beliest hadde dit geboelen in uwe gemoederen doen in te planten / als by met ons leger van uitgelezen volk te voet en te paerd dooz geheel Duitslandt vergadert / u op uwe grensen 't gebruik van uwe byzheit aen de handt gaben: soo en soude noch ghy beklagen de wreedtlinge van uwe schoon Vaderlandt dooz de wreedt-heit van een meer als Phalarische tyrannie; noch en soude dien bel-hamel van alle moedwilligheit langer hebben blijven staen sonder straf te lijden dooz sijne herfoepelijke sreiten. Maer dese onse krijgs-tocht wierdt niet alleen bejagent dooz uwe af-heer van onse ontwaerdeerlijke welbaet / maer ook dooz verkeerde buidingen / leugens en lasteringen. Doch 't schijnt dat de verwoeringe der saken doen niet anders konde mede brengen / dan dat ghy noit wreedt dooz 't geboel van die heerlijke wreedt-heit / dachtet dat het werck die alleen aenging / na der welker ondergang ghy echter met uwe Republijk en goederen by en behouden soudeet bestaan blijven. En by aldien dese fantastische dooz-ling tegens de wil van 't noodt-lot / doen over uwe gemoederen niet geheerscht hadde / ghy en soudeet sekerlijck tot de wederkerighe uwer Byzheit liever de uiterste middelen tegen sulken vlooddenaer gebruykt / als ons met het sluten uwer poorten / en weigeren van alle toevoet / alle opnie van uwe dankbaerheit ontnomen hebben. En echter soude die soo moedwillige als bloohtige wreedt-heit / o ghy seer ellendige en verdachte mannen / niet tegenslaende het verbreeken uwer beloften / met derben drukkemen / als of het doen niet in uijn macht geweest hadde / soo doet sijne swakke / en dooz leugen vergroode berden of in de naest-gelegene bestingen te drijven en te verstoppen / of binnen de schandelijke palen van de Leger-plaetz tot hongers-noodt en vertwijffeling toe te brengen / of dooz een openbare slag de tegensprekende en verstaegde te verstaen: als ook het lang aen den oever des

1572. sijns van de afgelegene grensen van Duitslandt verwacht heit / tegens sijn wil en dank / die niet eens soude hebben durven dooz den dag komen / over de Maase te doen passeren / indien hi niet buiten alle verwachtinge op 't aengroepen van den doozlog in Brankrijk / nyp genoodtsaekt bevonden hadde / te haesten tot bystant van mijn mede-genoeten / dewelke in uiterste noodt zijnde / van wegen hun verstrooicheit dooz de verre afgelegene gewesten van dat groote Koninkrijk niet konden in een vergaderen. Welke haestinge die foodaerdige verwouter / indien hy 't selve soo wel hem / als u heeft kommen wijs maken / geacht heeft dooz onse vlucht te mis-bruyken / en dooz sijn overwinninge by de sijne te roemen: waerom heeft hy by die leugenachtige triumphen ook dit niet bygevoegt / dat in die seer felle winter geene Elementen des wereldts / geen ongemakken des vergramden Hemels / onse volkeren soo verwaelt hebben / dat of hy (die hem selven als overwinnaer soo seer heeft toegejuicht) ons van achteren heeft kommen op 't lijf ballen / of de Koning van Brankrijk (den welken ook noch onmondig zijnde daer ginder de doodelijke plagen by wijlen verdukten) van vooren te gemoet komen? Ja waerom is hy / genoeg achtende de sijne het gevaer ontrokken te hebben / terstont in de Winter-quartieren gelopen? Desen heeft na sendinge van goetgunstige Ambassaden / en versieninge van noodtsakelijke dingen dooz mijn volk / soo veel tijdt verleent / als men bevonden heeft dooz de Bondt-genoeten / die heen en weer in gevaerlijke plaetsen verstrooit waren / genoeg geweest te zijn / om die machten te vergaderen / dooz de welcke sy niet alleen den onvertachten aenval afgeheert / maer ook de vrede die dooz de listigheden van foodanige konstenaers by wijlen geschieden was / van hem seer goetgunstig bekregeen hebben. Waer van hoe groot een deel aen mijn welbaet verpligt is / die dooz eerst over al de geene die in gevaer stonden / dooz overbrenge van mijn Leger in een byzndt Koninkrijk / geredt / en daer na ook met uitgelezen hulpvolk ondersteunt en vermeerderd hebbe / heeft eindelijck de heilsame uitkomst dooz onses vriendes Koninkrijck becoent. Nademaal dan / o Nederlanders / het ongeluk van uwe saken soo beestel geweest is / dat ghy niet eer beklaget / dat den beschermmer van u welbaren uit u handen verlooren was / dan de eindelijck overkomst van alle onheilen daer ginder u tot een vreedt verstelte: en gemerkt dat de laetste uitkomst van de seer wreedde ongelijkheit u noodtsaekt te bekenen / dat het meer u alle (van wat oer / standt / geslacht / waerdigheit / Godts-dienst ghy moogt zijn) als ons aen gelegen is / dat het jok van de uitheemsche en meer als barbarische hoogmoedt eindelijck van den hals uwer alderlieffsten Vaderlandts afgevoert werde: soo ontfangt / lide ik / dese vrede / die tot een byp dooztreken en vreedt nu dooz de derde maal herstelt is in het dooztreffelijckste Koninkrijk / 't welk met ons soo dooz nabuer- als maegschap verbonden is. In des welks ontroeringe de bloedige uitwercker van on-eenigheden niet alleen dit be-oogt heeft / dat de kroon van den Antichrist hier dooz als 't eenigste schilt / dooz de geheele Christen-wereldt mogte beschut werden / maer ook dat hy selve op de kosten van een uitheemsche woedinge sijn tyrannie over ons goetd en vloedt mochte stijden. Ik bid u / en wilt niet toe laten / dat het aen u schoote / als het middel der Goddelijck handt / die u foodank de wegen van u welbaren weder te verkrigen / dooz wijs. Want wat schijnt ghy dooz 't gevaer? Waerom verstaegt ghy uwe negentheden / of waerom verbergt ghy uwe gemoederen / die dooz 't ongelijk waerder bekeert zijn / dan dat se verdragen konnen langer verdragen te blijven / terwil Godt selve dooz u strijdt / en maer noedigt over de zege te juichen? Want die tyran is nu rijp (geloofte de aengroetende vreedt-heit) om te ballen / hy is tot het einde sijner moedwilligheit over gekomen / waer dooz hy aengroetende / soo met ongehoorde als verfoetelijke vreedt-heit / alle oude standen 't onderste boven gekeert heeft. En indien ghy des seifs loop en noodt-lot niet verstaet / soo kondt ghy klaerlijck mit de uitkomst der dingen van den beginne des wereldts leeren / dat dit den onloop is van alle tyrannen / dat se